

Latweefchu Awises.

Nr. 44.

Zettortdeenâ 1. November

1856.

Awischu-sinnas.

Muhsu Kunga un Keisera augsta mahte reisojoht zaur Schweizeru-semmi, ar leelu gohdu wissur sweizinata tappuse un kahds Schweizeris, Kawizels, kas ilgi Nihgâ dsihwojis, to ar leelu preeku un gohdu usnehmis sawâ brangâ muischâ. Tâpat arri Italiâ Sardinjeru Kehniensch ar leelahm gohda paradischanahm Genuâs pilfata Winnu usnehmis un wissi laudis preeka pilni bijuschi. Nu Winni nobraukuschi us Nizzas pilfatu pee juhmallas kur sawas wesselibas deht wissu seemu paliks. — Neäpeles* Kehniensch wehl irr un paleek pee sawa stipra prahta, jebchu Calenderu un Sprantschu Ministeri jaw pawehleschanu dabujuschi no Neäpeles iseet ahra, un karekuggi taisahs nahkt. Bet dsird ka Calenderi un Sprantschi wairf ne effoht tahdâ leelâ draudsibâ un weenâ prahtâ. Calenderu kuggi gribb eet, Sprantschu kuggi ne eefchoht. Calenderi ar warru Neäpeles Kehniu gribb speest, — Sprantschi ne. Tâpat eet pa Turku-semmi ar tahm leetahm fo tai leelâ meera-derribâ Parisê irr nospreeduschi. Calenderi ar saweem karekuggeem no mellas juhbras wehl ne iseet, bet wehl peesuhtha klahnt zittus karekuggus, bet Sprantschi itt wissi alsghajuschi itt kâ bij nospreests libds 28tam Oktoberim darriht. Tâpat ir Eistreikeri no Moldawas un Walakajas ne iseet ahra, kaut gan nospreests un Sprantschu Keisers prassa lai iseet, ka warroht fahkt rohbeschus west un to jaunu waldischanu un jaunus likkumus schi semme zelt. Calenderi ar Eistreikereem palikuschi draugi un weenâ prahtâ, tee zitti irr prettim. Nu arri jaw paschi Turki apnikku-

schî ar Calenderem, klausu Sprantschu un Kreemu padohmu un nu paschi Turki fahkt prassih, lai tee iseet ahra ar saweem kuggeem un saldatem. Tâ nu eet un ne sinn kas buhs. Arri Calenderu un Sprantschu Awises stribdejahs un raksta weenas prett ohtru launodamees. — No Spanjeru-semmes jaunais leelais ministers Narwaes tikkai fahzis darbotees, ar Kehnienei jaw sanihzis un winna spehls pagallam, jo Kehnienee nu fahkt patte un itt stipri waldisht. — Parisê wehl tas pats maifes un nammu truhkums un dahrgums. Bihstahs no seemas laika, kur nabaga laudim mas peknas un wehl klahnt dahrga malka japehrf. — No Turku semmes Wilippopeles pilfata raksta, ka baggatam Greekerim kabsu deenas bijuschas. Turku Pascha garram jahjis eefkattijees zil teem weeseem dahrgi gredseni, selta kehdes un dihmanti bijuschi, un namma-tehwam teizis: woi ir winnu kabsas ne luhgshoht. Nu luhdsis gan un arri nahzis us pufsnakti ar saweem wirsneekem. Dhtrâ rihtâ atradduschi laudis tai nammâ wissu kluffu un 25 nokautus un ap-laupitus zilwekus. Nu gan peederrigee pee teefahm to Paschu kâ slepkawu peesuhdsesjuschi, bet raksta ka welti buhschoht, jo kristitee prett Turkeem ne kahdu teesu ne warroht dabuhht. Ar ween wehl wissadi slepkawi un laupitaji pa Turku semmi breefmas darbus pee kristiteem darra wissuwairaf pee Greekeru walstrobhescheem. — 12tâ Oktoberi stipra semmes-tribzeschana manrita pa Widdus-juhras un Adriatikas juhemallahm un fallahm. Wissur nammi kustejuschees un zitti saplihsuschî. Kandias fallâ kahdi 500 zilw. un Rohdus fallâ kahdi pahrs simts zilweku nosifti, zitti zeemi

un fahdschi gluschi nopohstitti. Seelâ Aleksandrias pilfatâ Egipet un ir Kairus pilfatâ laudis leelas bailes ar to zeetuschi, no pilfata isbehgusch un gaidijusch, kamehr trihzeschana beigufes; kahdi 4 nammi apgahsti, 134 nammi maitati, 4 zilweki nosisti, 10 sadragati. — No Indias raksta, ka ar Koleru scho wassar Ugra un zittas pilfatâs kahdi 90 tuhst. zilw. ar to mirruschi. Septemberi Indus un wissas uppes kas eeksch tahs eeteck, pluddusch ar tahdu breefmigu pluhshanu, ka dauds zeemu un fahdschu, ir dasch leels pilfahs no uhdenaem gluschi nopohstitti, ta ka ne kas naw atlizzees. Kahdi 5 tuhst. zilw. noslihtusch, ir lauki un druwâs pagallam. Wehz arri leela Ganges uppe fahkuse pluhst un leelu fahdi padarrijusi pee druwahm, lohpeem un zilwekem. Laudis us kalneem isglahbuschees, bet nu nihstocht ar baddu un fehgahm. — Kineser u dumpineeki paleek jo deenas jo stipri un raksta, ka uswinnejuschi atkal leelu pulku kara-kuggu. Breefmigi deesgan tur eet un Deews sinn kad tohs pohsta darbus beigs. Pulks Kineseru kaupmanni un strahdneeki taggad eet us Ameriku un Kaliwornii, bet tee kas mulki un nabbagi wissadi tur tohp peewilti un beidsoht par wehrgeem pahrdohiti. — WoiCalenderi ar Perseerem kareu fahkschoht, itt skaidri wehl ne sinn; taifahs gan gattawi, bet zerre ka Perseeris darrischoht ka prassa, un atstahschoht no Grates pilfata Urganistanas semme. — No Kreewu-semmes raksta, ka pee Dones-uppes usgahjuschi dauds simtu juhdses leelu plazzi, fur appaksch semmes effoht brangas semmes-ohgles, tik dauds, ka gaddu simteem peeteekoht. Tad ta labba leeta ne ween kallejeem, pabrihkeem un dampfuggeem, bet arri dselses-zekkeem fur brauz ar uggunsratteem, ko nu grihb taifihst krusam schlehrsam pa leelo Kreewu-semmi. Nu tahs dahrgas ohgles ne buhs waif japehrk no Calenderem, kas leelu naudu ar tahm nopelna. — Pee mums brehz ka ne ween Selgawa, bet arri muishas pee Selgawas tas lohti nihnais

lohpu mehris (Eoserdurre) atnahzis un daschu laidaru gluschi istuffchojis. Irv breefmigi lippiga fehriga prett kureu wehl ne sinn ne kahdas derrigas fahles. Ta ka pirmais lohpiensch paleek flims, tad tik tuhda jafitt noht un dsilli semme ne nodihrihts ja-eeroht, lai ne peelihp zitteem. Lai luhdsams ne darra prett scho likkumu un aplam ne schehlo tahdu lohpiu; jo to weenu lohpu jeb ahdu schehlojis, pats buhsi wainigs kad pascham un ir kaimineem iskrittihis wiffi lohpi. Passi par tahdu nelaimi muhsu Awises 40. Nummeri.

S—3.

Da peeminneschana ta taifna paleek flaweta.

Cal. falk. w. nod. 10. p. 7.

Bihrinmuishas wezzais dsimts leelstungs nelaita Graws Ludwig August Mellin saweem dsimts laudim bija ihstems tehws. Sawas meefas deenas ruhpejahs weenumehr ar to, ka sawu kauschu laimi un labklahshanu dibbinaht un wairuma likt. Skubbinaja lai ne teepjahs semneeki paliktees pee tehwu tehwu eeraschahm un ne staiga ween us winnu tekkahm, bet lai wissas leetas pahrbauda un to kas labs un derrigs paturr, ka ar laudim buhs eet us preekschu; lai tadeht wezzu neleetu mohdi pamett un smelt jaunu padohmu no mahziteem semmes kohpejeem, ka laukus un dahrsus kohpt, ka ar bischu audseschannu darriht, ka gohdam sawas mahjas walidiht un t. j. pr. Tahda bij Grawa leelkunga tizziba. Wirsch gribbeja lai katrs fainneeks sawas mahzichanas un sawu sweedru auglus dabbutu pats baudiht un meerigi un laimigi mittinaht appaksch sawa pajumta. Ko nu darrija wezs gohda wihrs? Wirsch pee augstas Widsemes basnizas teefas, kurras Presidents t. i. preekschsehdetais ilgus gaddus bijis, nolikke kapitali no 1800 dahldereem un pawehleja zaur ihpacheem likkumu-raksteem, lai ikgaddu tohs auglus dalla tahdeem draudses lohjekkeem, kas

pahr zitteem kreetni sawas mahjas turr, sawus laukus labbi apstrahda, kas meschu fehj un auglu kohkus stahda, sawus lohpinus pehz kahrtas audsina jeb kahdu ammata darbu uszihrtigi dsenn, pawissam zitteem fainneekem un kalpeem par skaidru preekshsihmi preekshâ spihd, kas turrabs pehz Deewa haufteem un pastahw eeksch deewabihjafchanas un gohda. Par teem, kam nahkabs gohda makfa, lihds ar muifchas waldifchanu spreesch tee trihs mahzitaji, kurreu basnizas walsti peederr, Bihrineefchi un Gikafschneeki prohti Krimaldes, Pehterupes un Lehdurgas mahzitaji. Tad nu us kahdu fwehtdeenu fanahk laudis pee ta pagrabbina, fur wezza Grawa un wezzas leelmahtes meefinas gull un fo pats irr ustaisijis par duffefchanas weetu wisseem saweem firdsmihkeem zilts raddeem un peederrigeem. Sinnams ka ar Deewa wahrdeem katru gaddu tee peeminneschanas fwehtki to daschadu labdarifchanu, ar fo mihlais dsimtskungs wehl pehz sawas aiseefchanas sawus laudis apfwehti, tohp fwehtihits. Us teem jaukeem fwehtkeem arri scho gadd Bihrineefchi bij beesi salassijufchees tanni 15. fwehtd. p. Waff. sw. atfw. fur pehz spreddika, fo mahzitajs teize par teem wirfminneteem rakstu wahrdeem, schihs eestahdifchanas nauda tappe isdallita. Jaunais leelkungs, wezza Grawa jaunakas meitas dehls, kas Bihrimuischu usnehmis, lai tohp baggatigi apfwehtihits eeksch tahs fwehtifchanas, fo no wezstehwa mantojis, ka lai schi paleek us behrnu behrneem us muhschu muhscheem un deenu deenas skanneht skann: Ta peeminneschana ta taisna paleek flaweta.

Kn—m.

Teo muifschneeki Bandemer.

Notikkums Kurfemme.^{*)}

Buhs kahdi pufsohtri simts gaddu atpakal, kad tas muifschneeks Jahnis Bandemer

*) Slattees zeen. Alexmannâ Kurfemmes muifchu laifu-grahmâtâ, 1641a lappâ.

to Briggenamuischu un wehl zittas muifchas Augsch-Kurfemme waldija. Tam bij trihs dehli un arr kahdas meitas pee dsihwibas. Bet teem trim dehleem, kas wiffi trihs karradeenestâ stahweja, bij breefmiga nahwe nowehleta. Tas pirmais Silsitees pilsatâ, Pruh-schu semme, no kahda Pohlu kunga tappe nonahwehts. Ar teem diwi ohtreem gabje ta:

Tas widdejais, Sigmund Ernestis, eemihleja ta muifschneeka Fabiana Platera smukku un jaunu meitu Elisabetu un gribbeja to prezzeht. Bet winnas tehws un mahte ar to ne bij ar meeru un ne gribbeja no tahdas prezzefchanas neko dsirdeht. Bet arri Bandemers tik lehti ne apmeerinajabs. Tas aprunnajabs ar sawu jaunaku brahli, Kahrlî Wladislawu, ar sawu tehwu un wehl ar kahdeem draugeem, kas lihds ar winnu karradeenestâ stahweja un prahatâ nehmahs, sawu bruhiti ar walti mekleht.

Kâ dohma, ta darra. Paschas leeldeenâs ohtrâ fwehtku deenâ 1704tâ gaddâ eelau-fchahs Kaldabrunnas basnijâ, kamehr wiffa draudse kohpâ, panemm sawu bruhiti, iswadda to wisseem redsoht no basnizas ahtrâ un pehz ar to leek salaulatees.

Tahdâ wihsê feewu dabbuht, tannis laikôs Kurfemme gan ne bij tik retta leeta un ne tappe par leelu grehku rehkinata. Tomehr scho reis tik labbi ne isdewahs. Bruhtes tehws, Platers, dohmaja us niknu atreefchanu un fuhdsedamees darrija, ka tee diwi brahli pee karrateefas tappe afsuhdsehti ne ween tapehz, ka tee eeksch basnizas tahdu nedarbu bij padarrijufchi, bet dauds wairak tapehz, ta saldatu paligu pee ta bij bruhlejuschi. Gan nu Pohlu Kehninsch, kas tai laikâ Kurfemmei bij par wirf-kungu, Bandemerus gribbeja isglahbt un arr ihpafchu grahmatu par to leetu bij teefas leelkungan rakstijis, bet jaw neko wairf ne spehja darriht. Arri pascha Bandemera bruhte, taggad winna feewa, apleezinaja, ka wiffa ta leeta paschai sinnoht un gribboht effam notikkufe, — un wehl zitti draugi dauds puhlejabs, tohs apwainotus atfwabbinaht

tomehr arri wiß tas ne palihdseja. Tee bahrgi teefataji Wandemeereem nahwes-fohdu nospreede un abbi brahli 4 mehneschi pehz sawa nedarba Birsennes pilli, — us Kursemes rohbefcheem, — tappe noschauti.

Par scho notikkumu arri ihpascha grahmantina Wahzu walloda irr isdohta, kas itt jauki lassama. Bet eelsch tabs dauds wairak tohy stahstihß, ne ka muhscham notizzis un tapehztur grubti, to ihstenu notikkumu skaidri is-schliet.

8—d.

Sluddinaschanas.

No Salkasmuischas pagasta teefas tohy wißi tee, kam fahdas taifnas parradu jeb zittas prassischauas pee tabs atstahß mantas ta nomiruschja Salkasmuischas Sibzumu Saimneela Dahwa Petersohna, buhtu, — zaur scho usaitinali, ar sawahm taifnahm parahdischanahm lihßß Sto Dezemberi f. g. pee schihs pagasta teefas peedohtees, jo wehslak pehz scho isflehschanas terminu neweemu wairs ne klausihß. 3

Salkasmuischas pagasta teefä, tai 13tä Oktober 1856.

(S. B.) Geddert Dowitsch, preekschschetais.
(Nr. 225.) Ed. Meyer, pagasta teefas-schrihw.

No frohna Erzogumuischas pagasta-teefas tohy zaur scho sinams darrihts, ka ta atlikluse mantiba ta nelaika laiwuweddeja, Zelgawas birgela Pehtera Malinowska, prohti diwi leelas praktolaiwas, ohsola-fobli preeksch laiwubuhweschanas, labbibasmaifi un zittas leetas, tanni 3. Nowemberi f. g. fesdaenä, no pufsaedenas pullsten 12, eelsch Lapsmuischas Stuhre mannu-Lihtschu-mahjahm zaur aukzioni teem wairak-fohli-tajeem prett tuhliit maksascham taps pabrdohta. 2

Erzogumuischä, tanni 13. Oktober 1856.

(S. B.) ††† Borgmeister, preekschschetais.
(Nr. 870.) A. Monkewicz, teef. schrihw.

No nahlofcheem Jurgeem Ahdaschu mahzitaja muishu, 2 juhßes no Rihgas, grihb isdoht us renti. Zafahds pateesigs wihrs atrahtohß, kas to dohna panentad tai ar sawahm leezibas-grahmatahm pee laika peefzabs pee Ahdaschu mahzitaja muishas waldischanas. 2

Rihtares basuizas draudsé Mohresmuischas Stuhre-Kannehu sainneelam tann nakti no 13. us 14. Oktober weens wißs zaur melns ehrelis, — zettortä gaddä, ar resnahm krubsim, 2 kalls winnam ar welwi, 60 rub. judr. wehrtß, — irr nosagts, un tam. kas usrahda jeb gabda, ka atpafal dabhu, dabhuß 20 rub. judr. pateizibas maksu no schja sainneela. 3

Labbibas un prezzu tirgus Rihgä un Leepajä tai 27. Oktober 1856 gaddä.

M a l f a j a p a r :	Rihgä.		Leepajä.		M a l f a j a p a r :	Rihgä.		Leepajä.	
	R.	S.	R.	S.		R.	S.	R.	S.
1/2 Tschetwertu (jeb 1 puhru) rudju	2	50	2	50	1 puddu (jeb 40 mahrgineem) linnu	3	—	3	—
1/3 " (" 1 ") kweeschu	3	50	3	25	1/2 " (" 20 " ") fweestu	3	15	3	40
1/3 " (" 1 ") meeschu	2	30	2	10	1/2 " (" 20 " ") juhku-	—	—	—	—
1/3 " (" 1 ") ausu	1	15	1	—	gattas	—	—	—	—
1/8 " (" 1 ") sirnu	2	60	—	—	1/2 " (" 20 " ") djeljes	—	80	—	85
1/3 " (" 1 ") kweeschu-	—	—	—	—	1/2 " (" 20 " ") tabala	1	25	1	50
miltu	4	50	3	75	1 muzzu linnusehktu	10	—	8	—
1/3 " (" 1 ") bihdeletu	—	—	—	—	1 " filku	13	50	14	—
rudsjumiltu	3	25	3	—	1 " farkanas fahls	5	25	4	60
1/3 " (" 1 ") meeschu-	—	—	—	—	1 " baltas rupjas fahls	4	75	4	50
putraimu	3	—	2	70	1 " " smalkas "	4	30	4	20

Lihßß 27. Oktober d. Rihgä atnahlfusch: 2012 fuggi un isgahjuschi 1839.

B r i h w d r i e k e h t.

No juhrmallas-gubernements augstas waldischanas pufses: Oberlehrer G. Blaese, Zensor. Zelgawä, tai 30. Oktober 1856.
No. 235.

Zatweefchu Alwifchu

Nr. 44.

peelikkum s.

1856.

I. Sinnaſ par Deewa-walſtibu paganu ſtarpà.

Nu palihdſ Deewſ taſ Tehwſ, Deewſ taſ Dehlſ un Deewſ taſ zeenigaiſ ſwehtaiſ Gaſſ! Zeeſcham, mihtee laſſitaji un tizzibaſ beedri, kaſ apnemmahſ jaunu leetu ſahkt woi jaunu zekku ſtaigahkt, tam pahſ wiſſahm leetahm pee-klahjaſ Deewu peeluhgt, ka taſ gribbetu ſchehligi palihdſeht, lai ta leeta labbi weizahſ, lai taſ zekſch par ſwehtibu buhtu iſſtaigahkt. So no ta Kunga Deewa ween nahkt wiſſa ſwehtiba. Tapehzt arri eſ ta Kunga ſwehtu wahrdu peeminnu, gribbedamſ ar jumſ jaunu leetu ſahkt, jaunu zekku ſtaigahkt. Un kahda tad ſchi leeta un kahdſ taſ zekſch? Zuhſ ſinneet, mihtee, ka muhſu Kungſ un Peſtitajſ Jeſuſ Kriſtuſ, pirms wiſch no ſchiſ paſaulſ ſchliheerſ, ſaweem mahzektēem ſazzija (Matt. 28, 18. un Mark. 16, 15.) Man irr dohta wiſſa warra debbeſiſ un ſemmes wirſu. Tapehzt eita par wiſſu paſauli un paſluddinajeet to preezaſ mahzibu wiſſai raddibai. Un tee pirmee mahzektē tee apuſtuli ſcheem wahrdeem paſlauſidami nu arri ſtaigaja ar ſchahdu ſluddinaſchanu par wiſſadahm ſemmes mallahm, par Kanaänaſ ſemmi un par Siriu, par Maſ-Uſiu, par Maſedoniū, Zeſſaloniu un Greekeru ſemmi, par Italiū un par tahm fallahm, kaſ ſtarp Uſiu un Giropu irr. Tà laſſam apuſtutu darbu grahmata; bet wehl wezzi baſnizaſ ſtahſti peeminn, ka tee apuſtuli arri wehl tablak apmeklejuſchi ir Perſeru ir Indijeru ſemmi, Egipti un Arabiu. Tahdà wiſſe tee apuſtuti bij par ſluddinatajeem taſ preezaſmahzibaſ un ir to paſchu Kriſtuſ draudſi iſplattija ſemmes wirſu. Un kà wiſſi, tà arri wiſſu mahzektē tahdu ſweh-

tu darbu ſtrahdaja un pehzt ta Kunga wahrdeem arri kriſtigà draudſe ſchim darbam nekad ne buhſ mitteteerſ, lihdt kamehr wiſſi laudis ſemmes wirſu pee atſihſchanaſ taſ pateefibaſ nahkufchi un wiſſi zekki lohkaſ un wiſſu mehles leezibu dohd tam Kungam Kriſtum, ka wiſch ween irr taſ Peſtitajſ. Arri muhſu laiſdſ ta Kunga pawehleſchana lai ne buhtu aiſmirſta, un gohdſ Deewam Ewangeliuma draudſe, kur ween ta dſihwà tizzibà irr nehmuſeerſ, ſawa Kunga wahrduſ arri ne aiſmirſt un ſtipri puhlejahſ nabbageem; tumſcheem paganeem ewangeliuma gaiſchumu atneſt un tohſ pee kriſtigāſ tizzibaſ peewerſt. Tahdſ puhliſch nu, prohti ka paganuſ par kriſtigeem laudim warretu darriht, ſauzahſ par miſſioni, un tee mahzitaji, kaſ pee paganeem eet tohſ mahzibt un no Deewa wahrdeem un zaur ſw. Garru apgaſmoht, ſauzahſ par miſſionareem jeb Kriſtuſ wehſneſcheem. Redſeet, ſchi nu irr ta jauna leeta, kò eſ ar Deewa paligu jumſ gribbu rahdiht, un taſ jaunſ zekſch, kò eſ ar jumſ gribbu ſtaigahkt, prohti ka jumſ ſtahſtu par miſſioni un ar jumſ paklat ſtaigaju teem miſſionareem par teem zekteem, kò wiſſi ſtaigajuſchi un wehl ſtaiga, ka juhſ arri ſinneet, ka muhſu Kunga walſtiba arri muhſu laiſdſ wehl iſpleſchahſ un wairumà eet, un ka juhſ arri warretut ſirdiſ un rohkaſ pazelt uſ ta Kunga Deewa wiſſu peeluhgdami, lai wiſch ſwehtitu ſawuſ wehſneſchuſ pee teem paganeem, un ka juhſ arri ſinnatut peepalihdſeht zil ſpehdami pee ſcha gruhtha un ſwehta darba.

Gan juhſ daſchlahrt jaw eſſeet ſcho to dſirdejuſchi un laſſijuſchi par miſſioni un par miſſionareem, par paganu tumſchu un neſchehligu buhſchana, bet lihdt ſchim wehl nekāſ

jums gruntigi isstahstijis, fur un ka ta mifione zehlfusees, fur un ka tee pagani dshwo, fur missionari par wiannu garrigu appaismoschanu publejahs un zil tablu libds schim Deews tahdu publiu swehtijis. Wehl daschs labs juhsu starpa irr, kas arri pawissam no schihs leetas ne ko ne sinn. Nu redseet wissu to es jums ar laiku gribbu isstahstiht un ar zittu zeenigu ammata beedru paligu meh's taggad muhsu Patweeschu Awischu peelikkuma zaur wissu gaddu ikpahrneddekä eeliksimsinnas par Deewa walstibu paganu starpa. Es ar jums gribbu pahrestaigah't wissadas pasaul'es semmes un fallas, gribbu juhs pah'rwest par leelahm juhrahm un strau-mehm, gribbu juhs peewest pee nepasihstama'm sweschahm tautahm, un juhs mahzaites, ka ta Kunga muhsu Pestitaja warra un spehks tohs wissus pah'rwald un sawu schehlastibas walstibu wissur ispleseh, ka neweens to ne warr kaweht. Luhdsam nu, ka juhs tahdas sinna's ar labbu prah'tu lasseet un peenemmeet par juhsu tizzibas apstiprinaschanu un firds eepreezinaschanu. Labba leeta arri buhtu, kad juhs sewim eegahdatu ikweens tahs lantfahrtes libds ar wiannu isstahstischanahm, ko zeen. Schulza mahzitajs Zelgawä irr apgadajis, wissuwairak to lantfahr'ti par Ameriku kas taggad tohp dreikketas, un fur semmes abbejas pufslohdes irr eemahletas, fur juhs warreet allaschin skaidri redseht, kureräs weetas tee missionari, par kurreem jums stahstischi, publejahs. Bes tahdas lantfahrtes ta isstahstischanu par tahdahm leetahm ne ween gruh'tak saprohtama, bet arri ne paleek wis prah'tä. Tadeht luhdsahs paklauseet mannu luhdschanu.

Zahna parahdischanas grahamatä 11, 15. lassam: Un tas septitais engelis basimeja un sipras balsis zehlahs debbest, fazzidamas: tahs pasaul'es walstibas muhsu Kungam un wianna Kristum klausih's un tas waldih's muhschigigi muhscham. Schee wah'di mun's sluddina, ka tad huhs jemmes wirsä, kad ta pastara deena atspibdehs. Zo taggad tee pildin peepildijuschees wehl naw, un kad

pahrluhsojam tahs walstibas semmes wirsä, tad dands, lohti dands wehl truhst, ka wiannas sluddinaschanas wah'di buhtu peepildijuschees. Zo pah'r wissu semmes lohdi, kas irr pawissam 2 miljoni un 471 tuhsttohts □juhdses faufas semmes (prohti Eiropä 183 tuhst, Afiä 883 tuhst, Awrikä 545 tuhst, Amerikä 750 tuhst. un Australiä 160 tuhst.) tillai Eiropas walstis wisszaur kristigi landis dshwo, par tahm zittahm semmes dalkahm wissuwairak wehl pagani. Par wissu semmes lohdi dshwo libds 1000 miljonu zilweku un no scheem tillai-libds 200 miljonu irr kristiti landis, 9 miljonu Schihdu un 160 miljonu, kas Wuämedanern jeb Turku tizzibä, kas arri dands labbaka naw par paganu tizzibu. Tad nu atseekahs wehl wairak nefa 600 miljonu zilweku, kas wehl tumshi pagani, t. i. wairak nefa 2 treschdalkas no wisseem zilwekem pas pasaul'e no ta dshwa Deewa ne ka ne sinn. Par wisseem scheem nabbaga laudim derr tee wah'di, ko Pah'wils tas apistuls Keemeru grahamatä 1, 21. raksta: Tapehz ka tee Deewu atsihdami, wiannu ka Deewu ne irr gohdajusch'i ueds wiannam pateikusch'i, bet sawäs dohmäs neleesch'i irr tappusch'i, un wiannu neprah'tiga firds irr aptum'schota tappuse, teildamees gudri effoschi, tee par gekkeem irr palikkusch'i, un to gohdibu ta ne-isnihziga Deewa irr pah'rwehrtusch'i eelsh kahdu gihmi, kas libdsigs irr nihzigan zilwekam un putneem un ischerklahjigeem lohyeem un tah'reem. Tapehz Deews tohs arridsan irr nodewis wiannu firschu eelabroschanäs, us neschkihstibu, sawas meefas apgah'niht sawä starpa. Kas ta Deewa pateesibu irr pah'rwehrtusch'i mellös, un tahs radditas leetas leelakä gohdä irr turrejuschi un tahm wairak kalpojusch'i, ne ka tam radditajam, kas irr augsti teizams muhschigi. Amen. Tapehz Deews tohs irr nodewis us negohdigahm eelabroschanahm un sawu nedarbu maffu, kas teem peenahzees, eelsh sew wascheem irr dabbutusch'i. Un ta, ka tee irr zeenijusch'i Deewa atsihschannu dabbut, Deews tohs irr nodewis us pah'rwehrtu prah'tu, to darriht, kas ne skahzjas, peepilditus ar wissahm netaisnibas, mauzibas, blesh'dibas, negausibas, uikuma, piluus nihdeschanas, slexlawibas, bahrschanas, wiltibas, launu eeraschu. Neleeschus, lischkus, Deewa nizzinatajus, lepnus, leelitajus, launuma isdohmatajus, wezzakeem nepaklausigus, neprattigus, derribas pah'rakah'ejus, besmihligus, nesaderrigus, neschehligus, kas to Deewa taisnibu sinadami (ka tee, kas tahdas leetas darra, to nahwi nepelna), ne ween tahdas leetas darra, bet arridsan labbu prah'tu turr pee teem, kas to darra.

Al-tawu negantibu, al-tawu noschehlojamu buhscham! Kristigs lassitais, moi tawa firds ne drebb, kad tu pahrdohma ka zilweku leelaka pufse tahdä buhschanä wehl irr bes tizzibas, bes mihlestibas, bes spehka grehku kahri-

bahm un eefahroschanahm prettüm zihnitees, tam fahlanam par wehrgeem pahrdoti, bes zerribas, kad scha muhscha fruffs un behdas winneem speeschahs wirsu, bes ceprcezinahanas, kad nahwe un elle draud. Kur tahdeem nabbadstneem paliga raffees? Gohds Deewam tas paligs nahf, tas nahf zaur missiõni un zaur missiõna x u puhlinu, ka tee las sehsh tumfiba un nahwes ehna redf weenu gaischumu pahf fewi spihdamu, to gaischumu ta aufekka no augshenes, las irr Kristus tas Kungs, tas lauschu Pestitajs, las winneem tohp sluddinahis.

Libds 13tam gaddu simtenam pehz Kristus peedstmschanas paschäs Ciropas walstis tee laudis wiffi wehl ne bij pee kristigas tizzibas peewesti. Zehschu gau wezzu wezzos laifos kristiga draudse bij isplattijusees par daschahm semnehm eefsch Altas un Amerikas, tad tomehr, — kad 622. g. p. Kr. peedf. Muã meds Araberu semmè zehlees par wiltigu praweeti, las jaumu, prohti Turku tizzibu bij isdohmajis, fo ar negauteem warras-darbeem par Asiu un Ameriku isplattija. — no ta laika tannis malläs kristiga tizziba pee paschahm tahm wezzalahm draudschum suddin sudde un tas lukturis tahs Deewa atsihschanas tappe negrubstis no winnu altareem (Zahn. par. 2, 5.) par to, ka winni ne bij atgreesuschees no fa-weem greheem. Pehz ta laika gan Kattoki publejahs ap paganeem un winnu missionari gabje libds Kineseru semmi un tur leelu draudsi fapulzeja un leelä gohdä tiffle. Bet paschi bes flaidras ewangeliuma atsihschanas bubdani un zits zittu nihdedami winni sawu darbu ne redseja paschawam, bet 17tä gaddu simteni zaur breefmiq u pehstischamu Kineseru semmè tiffle isphstitti. Gan arri ewangeliuma draudse, tilko Lutters bij fahzis to tizzibu isflaidroht, par nabbageem paganeem dohmaja un pats Lutters jaw daschahrt ar stipreem wahrdeem bij peefohdinajis par teem paganeem gabdaht. Bet kad no eefahsuma ewangeliuma draudsei grubti bij jazihnijahs par sawu paschu tizzibu, tad mas fo warreja par paganeem gabdaht. Gan Deews pamohdinaja zittus wihrus Sprantschu-, Enleudern- un Wahzsemme, las wiffuwairak us Ameriku un us Indiu negahje tohs paganus mahzist un pee kristigas tizzibas peewesti. Bet gandrihs weeni paschi atstahiti winnu darbeem arri mas auglu bij. Bij arri ta waina schi, ka tai laika wehl gluschu grubti bij preefsh teem paganeem Bihbeles drikkelt un dabbuht. Bet no ta laika, kad Londonè 1804. gaddä ta pirma leela Bihbeles-beedriba cetajisjahs, las apnehmahs preefsh wiffeem laudim wiffadäs pasaules wallodäs Deewa wahrduß apgabdaht, arri missionaru darbs nu tä lä ar jaumu spehku zehlahs un arri taggad wehl wairumä eet. Un naw brihnumß; jo Deewa wahrdi ween irr tas weffers, las to zilwelu zeetas firdis fagrausch un tee paschi arri irr tas dsestrs palehns wehstinsch un ta

debbes-rassina, las tahs fagraustas un isfaltuschas firdis ceprcezina un apflazzina.

Tas Kungs Jesus Kristus sawu draudsi irr eezeblis par to pilfatu, las stahw angstä salnä un paslehpts ne warr buht, par to gaischumu, las spibd wiffai pasaulci, (Matt. 5, 14.) un mehß kristiti wiffi effam aizinati, ka mums buhe pasluddinah tohs liffumus ta, las mubs irr aizinajis no tahs tumfibas pee sawu brihnißschu gaismu (1 Pehtr. 2, 9.). Tadeht arri kristigai draudsei ne buhs paslehpt sawu gaischumu, fo tas Kungs winnai dewis, wiffcem draudses lohzekeem buhs buht par sluddinatajeem un wehstnescheem ta Kunga. Pagann peeweschana pee kristigas tizzibas jeb missionari irr wiffas draudses darbs, us fo wiffeem draudses lohzekeem buhs beedrotees un peepalidseht. Kad ewangeliuma draudse to fahke atstht un apzerrecht, tad arri zehlahs tahdas beedribas, las scho swehtu darbu lohpä apnehmahs strahdaht. Wiffupreefsh Enlantè jaw 1647tä gaddä tahda beedriba cetajisjahs. 1732. braklu-draudse, jeb Ernüteri Wahzsemme stiwri ar to paschu darbu fahje publetees, un taggad gohds Deewam par wiffahm semmehm, fur ween ewangeliuma tizzigi irr, arri missiones-beedribas irr cetajitas, tä Enlantè, Amerika, Wahzsemwè, Sprantschu semmè, un arri paschi tee laudis, las ne zil ilgi wehl bij pagani, tä zittäs falläs leelä fluffä jubrà, las issteepjahs starp Asiu un Ameriku, taggad jaw fahf beedrotees, ka faweem pagann brahleem warretu palidseht pee kristigas atsihschanas tift. Taggad pa wiffu pasauli irr pawiffam 37 leelafas un masafas beedribas, las missionarus pee paganeem isfuhta. Tahs leelafas no schahm irr Enlantè un Seemel-Amerikä, un Wahzsemme, ihpaschi Basales pilfeshä Schweizeru semmè, 1815. gaddä cetajista, un Berlinè Pruhshos, 1823. gaddä eezehta, un Barmenè, ne zil tahku no leelas Mein-nypes, 1829. eefahhta, furràs ifkatrà irr ihpatte missionaru skohla, fur jauni laudis us tam ihpaschi tohp mahziti. Bet gandrihs wiffas ewangeliuma draudses Wahzsemme, Enlantè, Sprantschös un Amerikä, ihpaschas paliga-beedribas iszehluschahs, las preefsh tahm leelafahm beedribahm naudas un dahwanas salassa. No tahm peemiunetahm 37 leelahm missiones-beedribahm taggad pa wiffu pasauli tohp isfubtiti un usturreti 5125 missionaru, tillab wihru tä seewischku, las 1480 weetas starp paganeem irr apmettuschees, fur winni paschi wiffuwairak pirmo grunti liffuschu kristigai draudsei un kristigai dshwoschanai, un to no paganeem zaur winnu puhlinu atgrestu dwehseku flaitlis taggad libds 500,000. Gan tewim mihlais lassitais tas no pirma eefahsuma leelafas warr buht dauds; un pateesi ar irr leela un baggata Deewa swehtiba, kad to apdohma, ar zil dauds puhlina un sweedru, zil dauds karstu luhgshannu, zil dauds

naudas un tehrinu s'hee 500 tuhstoschi no paganeem atgreesii. Zo eewehro labbi, ka teem missionareem tabli zekki jastaiga, ka winneem waijaga atstahb raddus un dsimteni un aprastees ar paganu grubtahm wallodahm un zihnitees prett winnu neqantu dshwofchanu; eewehro wehl, zil tur naudas waijaga salaffiht, ka preefsch teem missionareem zelkanaidu, usturru, grahamas un zittas waijadstigas leetas sagahdatu, zil leela un grubta darba waijadseja un waijaga wehl tahs sweschas wallodas mahzitees nu tannis swechtus Deewa wahrdus pahrtulkeht — un taggad jaw zaur missionareem wairaf nelà 100 sweschas, lihds tam pawiffam nepasthamas wallodas Bihbele irr pahrtulkota. Zè to warri redseht, fo kristiga miblestiba speh, tè to warri redseht, ka Deews arri to masako artawu swechtjiss, jo missiones beedribas sawn nauđu salaffa ne no teem baggateem schihs pafauls, bet no nabbaga lantineem, kas sawn grubti pelnitu grassiti fewim atrauj un to mett preefsch nabbageem paganeem un winnu mahzitajeem. Bet, kad sfaittes us to leelu pulku paganu pafauls, tad tomehr jafalka, ka to anglu wehl lohti mas. Zo zil irr 500 tuhstoschi prett wairaf ne kà 600 miljoni! Ne dands wairaf par tuhstotu dalku un lai arri buhtu 5000 wairaf strahdneefu, tad tomehr ja gribbi zaur zaurim rehlinahb, wairaf ne buhs ka tiffai weenus strahdneefs us puhs-miljoni paganu.

Teescham, mihlee lassitaji, kas to pahrdohma, tan gan nahf vrahbta ta Kunga wahrdi (Matt. 9, 37 un 38.) Plaujama gan dands irr, bet mag plahweju. Dapeh; luhdseet to plaujama Kungu, ka tas gribbetu darbineefus isdshiht pee sawa plaujama. Kristigs brahli! kristiga mahsa! tu schohs tawa Kunga wahrdus ne pirmo reisi effi dsirdejis; bet woi tu teem arri pallausijis, woi tu neween daschlahrt, bet iddeenas, kad tu sawa tehweissi flaiti: Lai nahf tawa walstiba! arri effi dohmajis par teem nabbageem noschelojaneem paganeem, woi tu par teem no wiffas sirds effi luhdsis sawn Kungu? Al luhdsams, ne lawejees wairs, taws Kungs Jesus, taws dahrgais Pestitajs tewim to pawehle luhgtees. Bet kad tu effi luhdsejs garrà un pateesiba, woi tu ne mellefi arri ar to spehlu, fo Deews tewim dewis, peepalihdseht, ka pehz tawas luhgshanas notiltu. Redsi tif dands tumshu nabbagu paganu — tee irr wiffi tawi brahli — jo taws Jesus preefsch winneem arri dahrgas affinis irr islehtjiss — un tee missionari kas pee winneem eet ais-

leegdamees few paschi no schihs pafauls labribas, un tee beedri, kas winneem palihds ar sawahm luhgshahanu un dahwanahm, tee wiffi arri tawi brahli un wehl wairaf tawas tizzibas beedri un tahs paschas ewangeliume draudses lohzeeki, pee kurras tu arri paldeews Deewan peederri. Ko tad nu falka tawa sirds; woi ta palise zeeta un nepalustinata pee winnu behdahm, pee winnu truhsuma, pee winnu mohlahm un breefmahm? Woi tu winneem gribbi garram eet, kà tas Bariseeris un tae Lewiteris ewangeliuma, woi tu gribbi dohmaht appalsch fewi ta: tee man irr sweschineefi, tohs es ne pashtu, tee ne runna manni wallodu, tee naw no mannas zilte un radda? — Man pascham preefsch fewi un fewu un behneem jagahda un nabbadstau arri deewegan tuwuma, kas sawn graffi un sawn maifes garrosti prassa. — Al mihlais zilweks, lass luhdsams ta Kunga swehtu lihdsibu par to sirdschelighu Samariteri (Luhf. 10.) Es labbal tewim ne simu atbildeht us tahdahm leefahm dohmahm un isrunnahm, kà tas Kungs pats jaw irr atbildejis ar scho lihdsibu: Eij un darri tapat arriidfan! Bet tu prassi, fo man buhs darriht? Un es atbildu atkal, ta leelala un waijadstigaka leeta irr, ka tu sirsniqi Deewu luhdsi preefsch tawcem nabbageem brahkeem. Nu kad to ta buhji luhdsis, tad Deews arri atdarrihs tawu sirdi un tawu rehlu, tad tu ne schelosi arri sawn artawu peemest, ka Kristus walstiba pleeschahs. Tad Deews wehl arri tahlak tewim tahdu prahu dohs, ka tu mellefi zittas kristigas dwehseles, un tu ar tahm kohpà beedrofees; un tam Kungam tà arri muhsu starpà rohnabs weens pulks jo deenas jo leelaks, kas luhgdamees puhledamees winna walstibu wajro.

Mihlee lassitaji, fo es wairaf warru luhgtees un wehletees, ne kà to, ka tas schelighs Kungs un Pestitajs gribbetu schohs wahrdus swechtihb, fo es rakstijis winnam par gohdu un slawu, ka sur schahs lappinas no-ect, tahs atrohd illkatrà sirdi labbas weetas un illatrs lasfitais nu proht, laifs irr zeltees no meega, laifs irr teem nabbageem palihdseht, kas tumshiba un nahwes ehna schelch. Deews to palihds schelighi! Teescham, Deews palihds, lai nahf tawa walstiba! Amen.

Grüner,
Sublates mahzitais.

B r i h w d r i e k e h t.

No. juhrmallas: gubernements augstas waldischanas pusses: Oberlehrer G. Blacse, Jensev. Jelgawà. tai 30. Oktober 1856.